

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ОСВІТА У ХХІ СТОЛІТТІ: ШЛЯХИ РОЗВИТКУ

Випуск 1

*Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
“Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ столітті:
інтеграція, творчість, інновації”
м. Київ, МАУП, 22 травня 2009 р.*

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2010

Редакційна колегія:

Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — головний редактор

Туриніна О. Л., канд. психол. наук, проф. — відповідальний редактор

Видання здійснене в рамках проекту “Наукові праці МАУП”

Освіта у ХХІ столітті: шляхи розвитку / МАУП. — К.: ДП «Видавничий
О-72 дім «Персонал», 2010 —

Вип. 1 : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ столітті: інтеграція, творчість, інновації”, м. Київ, МАУП, 22 трав. 2009 р. / редкол. : М. Ф. Головатий (голов. ред.), О. Л. Туриніна (відп. ред.). — 244 с. : іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У збірнику подано статті учасників Міжнародної науково-практичної конференції “Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ ст.: інтеграція, творчість, інновації”, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — розвитку освіти в Україні. Статті охоплюють широкий діапазон наукових досліджень українських учених.

Для науковців, освітян, державних службовців, політиків, викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком української освіти.

ББК 74.04(4УКР)я43

ЗМІСТ

Болотська О. А. Сучасні аспекти формування жінки-лідера	5	Мартинюк Н. С. Развитие творческого потенциала личности преподавателя в условиях интегративных процессов в образовании	81
Якібчук М. І. Роль профспілок у розбудові української національної освіти у ХХ ст.	9	Листопад О. В. Авторські школи як засіб запровадження освітніх інновацій	84
Сурмин Ю. П. Революція в освіті: сутність, проблеми реалізації та наслідки	15	Артёмцев О. В. Мобільність в освіті Європейського Союзу: пошуки, перспективи, проблеми	88
Головатий М. Ф. Українська освіта в умовах соціальних трансформацій: проблема вибору моделі і векторів розвитку	31	Касьянова С. П. Системність пріоритетів національної освіти перед викликами глобалізації	94
Баєва О. В. Детермінанти конкурентоспроможності вищих навчальних закладів недержавної форми власності в умовах системної кризи	35	Соколовська К. М. Роль українознавчих дисциплін у підготовці нової генерації управлінців	99
Чернуха Н. М., Чернуха Г. С. Виховання толерантності в процесі підготовки фахівців у сучасних соціокультурних умовах	39	Домбровська Л. Ф. Модернізаційні процеси в галузі вищої освіти — важливий чинник державотворення в Україні (з досвіду викладання історичних дисциплін)	102
Міхатуліна О. М. Інноваційні форми навчання в системі вищої юридичної освіти	43	Львовичкіна А. М. Інноваційні методи викладання дисциплін екологічного циклу	105
Беспала Н. О. Освіта і система оподаткування в Україні ...	48	Романовська Л. І. Організація культурного дозвілля школярів як пріоритетний напрям роботи дитячих громадських об'єднань	112
Лазоренко Л. В. Способи підвищення ефективності викладання бізнес-дисциплін	56	Мазур Т. С. Використання модульного середовища під час вивчення англійської мови у ВНЗ	118
Науменко Т. Умови і напрями інформатизації дошкільної освіти	62	Виноградна В. О. Стереотипи мовної поведінки сучасної молоді	120
Руденко Л. С. Проблема впливу соціокультурного середовища на процес становлення особистості в українській педагогічній спадщині	66	Роменкова О. П., Чернуха Г. С. Формування соціокультурної компетенції учнівської молоді	123
Сніцар І. В. Удосконалення змісту навчального матеріалу з англійської мови	69	Глушко Л. О. Гендерна ідентичність школярів	126
Домніч В. Г. Інтеграційна реформа вищої освіти у європейському просторі	71	Кругляк М. С. Особливості виховної роботи в сучасних соціокультурних умовах	132
Найдьонов І. М. Інтерактивне навчання в системі підготовки менеджера	77	Пантюхін В. О., Чернуха Г. С. Стандартизація та перспективи розвитку вищої освіти в Україні	136

ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В СУЧАСНИХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ УМОВАХ

Освіта у XXI столітті: шляхи розвитку, вип. 1, 2010, 132–135

Сучасним пріоритетом системи виховання в Україні є національна ідея, яка відіграє роль об'єднавчого, консолідуючого фактора в суспільному розвитку, спрямованого на вироблення життєвої позиції людини, становлення її як особистості, як громадянина своєї держави.

Звісно, сучасне виховання в Україні має забезпечувати прилучення молоді до світової культури й загальнолюдських цінностей. За формами і методами воно спирається на народні традиції, кращі надбання національної та світової педагогіки.

Варто зазначити, важливу роль у регулюванні дитячих, молодіжних, сімейних проблем нині відіграють закони України “Про освіту”, “Про органи і служби у справах неповнолітніх та спеціальні установи для неповнолітніх”, “Про державну допомогу сім'ям з дітьми”, “Про зайнятість населення”, Основи законодавства України про охорону здоров'я, культуру тощо. Розроблено також національні цільові програми “Освіта (Україна XXI століття)”, “Діти України”, “Молодь і дозвілля”, “Патріотичне виховання молоді”, “Молодь — за майбутнє” та ін.

Останнім часом особлива увага приділяється організації виховної роботи в закладах освіти у Концепції національної системи виховання. Національна система виховання є умовою цілісного формування особистості: це створена впродовж століть самим народом сис-

тема поглядів, переконань, ідей, ідеалів, традицій та професійної діяльності, що має на меті формування світоглядної позиції та ціннісних орієнтацій молоді, передачу їй соціального досвіду, надбань попередніх поколінь.

Зауважимо, науково обґрунтоване, належно організоване виховання відображає духовний поступ народу, процес збереження й збагачення його культури.

Незаперечним є думка про те, що виховання — це насамперед “вбирання в себе” кожною особистістю культури рідного народу, що допомагає передачі, освоєнню і творчому використанню нині сущими поколіннями досвіду попередніх поколінь, забезпечує продовження у віках культурно-історичних традицій батьків, творить з вихованця людину цієї епохи, вводить його у сферу загальнолюдських цінностей. Як писав видатний мислитель XIX ст. Й. Гійо, виховання — це мистецтво, яке добуває з глибини душі людини і пробуджує до життя все, що в ній дремає; яке розвиває одночасно всі її сили і допомагає їй прямувати до мети, словом освічує людину. В. Сухомлинський підкреслював, що “виховання в широкому розумінні цього слова — це багатогранний процес духовного збагачення й оновлення і тих, кого виховують, і тих, хто виховує” [9]. Він розумів виховання як самостійну бажану соціальну дію.

Виховання в сучасному освітньо-виховному закладі має поєднувати виховання потреб нації, держави, людської

цивілізації особистості. Гуманістичний характер сучасного виховання передбачає побудову всього його змісту й форм на основі глибокого розуміння вихователем природи вихованця, його індивідуальних рис і можливостей, поваги до особистості дитини, турботи про її гармонійний розвиток.

Нині ідеалом виховання є гармонійно розвинена, високоосвічена, соціально активна і національно свідомо людина, наділена глибокою громадянською відповідальністю, здоровими інтелектуально-творчими, фізичними і духовними якостями, родинними і патріотичними почуттями, працьовитістю, господарською кмітливістю, підприємливістю й ініціативою.

Формування творчої особистості за допомогою посилення організаційно-виховної, культурно-освітньої роботи у національній моделі освіти нерозривно пов'язане з відродженням нації, демократизацією і гуманізацією суспільства, поглибленням самоврядування народу, яке передбачає висунення молоді на керівні посади в різних сферах управління і виробництва.

Цей процес не може бути стихійним, він передбачає співробітництво, співдіяльність, співтворчість. Кожен педагог, який би предмет він не викладав, насамперед є вихователем. К. Д. Ушинський стверджує, що “дух навчального закладу живе не в стінах і не на папері, а в характері більшості викладачів і звідти переходить у характері вихованців” [10].

Перебудова виховного процесу в сучасних соціокультурних умовах — важливе і складне завдання, розв'язання якого вимагає, з одного боку, пошуку і приведення в дію нових форм та методик організації виховного процесу, а з другого — активізації традиційних видів діяльності, збереження досягнень минулого. Такого поєднання вимагає загальнопедагогічний принцип безперервності й наступності, сутність якого щодо виховання полягає в досягненні цілісності

й наступності, перетворення виховання у процес, що триває впродовж усього життя.

У сучасному закладі освіти виховання має здійснюватися за нових умов, з урахуванням фізичної, психічної зрілості особистості, а також її інтелектуального і духовного розвитку.

В умовах сьогодення є потреба в уточненні та розробці низки положень теорії морального виховання, адже ми перебуваємо у стані глибокої моральної кризи. На жаль, теорія морального виховання значною мірою ідеологізована. Отже, однією з головних тенденцій формування духовного обличчя сучасної людини має стати усвідомлення біблійної істини: “Полюби ближнього як самого себе” [2]. Людина, яка встановлює зв'язок з іншими людьми, має усвідомити значущість іншого суб'єкта як рівного собі, усвідомити емоційну близькість з ним. Без сумніву, кожна особистість має власну волю, автономність, суверенність, неповторну індивідуальність. Кожна особистість у процесі самореалізації, стикаючись із реаліями життя, може досягти моральної зрілості. Тільки в процесі максимального духовного, практичного напруження на певному етапі морального розвитку вона бере на себе повну відповідальність за свої дії та вчинки.

Процес морального виховання особистості ми визначаємо як інтегративну якість. Його результатом має стати високий рівень моральної культури, моральної вихованості майбутнього фахівця.

Важливу роль у сучасному вихованні процесі відіграє релігія. В Україні розпочався новий етап розвитку релігійних конфесій. Однак він породив безліч проблем, пов'язаних з нормалізацією релігійного життя, пошуками шляхів урегулювання міжцерковних відносин, подолання гострих і болючих міжконфесійних конфліктів на основі конституційних положень принципу свободи совісті і відповідного законодавства про

правове регулювання діяльності релігійних організацій. У Конституції України, зокрема, зазначено: "... усвідомити відповідальність перед Богом, власною совістю, попередніми, нинішніми і майбутніми поколіннями..." [3].

Варто зазначити, насамперед, суспільство звертається до своїх корінних віросповідань — до православ'я, тому що саме цей напрям є історичною спадщиною української нації.

Соціальна місія православної Церкви в сучасному сьогоденні стала значно розширеною та важливою. У новій державі виникають нові проблеми, розв'язання яких частково бере на себе Церква. З погіршенням рівня життя громадян з'явилося багато безпритульних і таких, що потребують реальної допомоги. Саме Церква взялася їм допомогти, тому що державна соціальна політика не завжди в змозі забезпечити їх достойне існування. За роки незалежності при церкві було створено безліч благодійних фондів, завдяки меценатам і благодійним внескам у ці фонди вдалося багатьом нужденним покращити життя, а деяким навіть врятувати його.

Глибоко переконані, сучасна Церква має створювати нові шкільні й дошкільні освітні та виховні програми на основі християнської моралі, проведення паломництва для молоді, екскурсій, походів, поселень з метою зміцнення віри і виховання любові до Батьківщини, викладання християнської етики у навчально-виховних закладах.

На прикладі християнства розглянемо окремі моральні цінності релігійного комплексу, переважно ті, що не знайшли належного віддзеркалення у вітчизняній релігієзнавчій літературі. У християнстві існує низка ідеалів, які також мають певну моральну цінність. Насамперед, це ідеал Христа, який не тільки є джерелом і захисником моральних заповідей, а й сам утілює релігійно-моральний ідеал, оскільки за християнськими уявленнями уособлює любов, лагідність, покір-

ність, милосердя, безгрішність, непорочну сутність, моральну довершеність, якої ніхто з людей не досягне. Христос приніс себе в жертву за гріхи людей. Він має назву Бога скорботного, Бога принижених, страждених, приречених. Християни вірять у доброго Бога, Бога-страждальця, Бога-втішителя, Бога-спасителя. Тому Христос ушановується всіма християнами, і всі вони прагнуть досягти його досконалості [2].

Християнські ідеї, що склалися майже дві тисячі років тому і дотепер зберігають велику моральну цінність завдяки їх впливу на духовну культуру взагалі та моральну свідомість християнських народів зокрема. І хоча християнські ідеї та ідеали не було втілено ніколи і ніде, цінність їх від цього практично не зменшилась, оскільки в них було закладено глибокий сенс — вони підносили душу і закликали до гідних моральних вчинків.

Таким чином, сучасний виховний процес є багатоаспектним і потребує різнобічних форм та методів, особистісної орієнтації, творчості.

Література

1. *Боголюбов Л. Н.* Базовые социальные компетенции в курсе обществоведения // Преподавание истории и обществознания в школе. — 2002. — № 9. — С. 24–29.
2. *Закон Божий: Підручник для сім'ї та школи.* — К., 2004.
3. *Конституція України* від 28.06.1996 р.
4. *Семенова А. В.* Развитие профессиональной компетентности фахівців засобами парадигмального моделювання (інтерактивний тренінг): Навч.-метод. посіб. — О.: СВД Черкасов М. П., 2006. — 130 с.
5. *Семенова А. В., Осипова Т. Ю., Гурін Р. С.* Основы психологии і педагогіки: Навч. посіб. — 2-ге вид., переробл. і допов. — К.: Знання, 2005. — 298 с.
6. *Сидоренко Е. В.* Мотивационный тренинг. — СПб.: Речь, 2005. — 240 с.

7. *Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти.* — К.: Ленвіт, 2006. — 35 с.
8. *Стюарт Дж.* Тренинг организационных изменений. — СПб: Питер, 2001. — 256 с.
9. *Сухомлинський В. О.* Вибрані твори: У 5 т. — К.: Рад. шк., 1977. — Т. 3. Серце віддаю дітям. Народження громадянина. Листи до сина. — 670 с.
10. *Ушинський К. Д.* Про народність у громадському вихованні: Рідне слово // Пед. твори: У 2 т. — К., 1983.